

Crna Gora
Ministarstvo rada i socijalnog staranja

**IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU MJERA IZ AKCIONOG PLANA ZA
IMPLEMENTACIJU STRATEGIJE ZA TRAJNA RJEŠENJA PITANJA
KOJA SE TIČU RASELJENIH I INTERNO RASELJENIH LICA U CRNOJ
GORI, SA POSEBNIM OSVRTOM NA PODRUČJE KONIKA
DO 31.12.2016. GODINE**

Strategijom za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica, s posebnim osvrtom na kamp Konik, postavljen je okvir za djelovanje države na planu stvaranja uslova za trajno i održivo rješavanje pitanja raseljništva na period od avgusta 2011. do decembra 2015. godine.

Poštujući lični izbor raseljenih, Strategijom su definisana dva moguća rješenja ovog pitanja - lokalna integracija i dobrovoljni povratak. Kad je u pitanju lokalna integracija raseljenih, predviđene su aktivnosti na planu obezbjeđivanja pravnog statusa, smještaja i jednakog pristupa obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti i tržištu radu. Kako bi se postigli ciljevi postavljeni Strategijom, donose se akcioni planovi na period od godinu dana, čije se aktivnosti finansiraju iz Budžeta Crne Gore, donatorskih sredstava i projekata. Realizaciju mjera predviđenih akcionim planom prati Koordinacioni odbor.

LOKALNA INTEGRACIJA

1) Pravni status

U Crnoj Gori, posebno kod djece pripadnika RAE populacije, postoji određeni broj djece koja su rođena van zdravstvene ustanove. U okviru svoje redovne aktivnosti službenici MUP-a svakodnevno u kontaktima sa građanima prilikom podnošenja zahtjeva informišu građane i upućuju ih kako da evidentiraju činjenicu rođenja. Postupak njihovog naknadnog upisa do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku, bio je vezan za dokazivanje činjenice rođenja kroz upravni postupak, prilikom čega je NVO Pravni centar, izvršni partner UNHCR-a, prilikom pružanja pravne pomoći vezane za naknadni upis činjenice rođenja, u kontaktu sa službenicima organizacionih jedinica MUP-a dobijao obavještenja o svim potrebnim dokazima neophodnim za upis činjenice rođenja u matične

registre rođenih. Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku, procedura je pojednostavljena.

Kroz član 33 stav 1 Zakona o matičnim registrima (naknadni upis u matične registre), u periodu od 01.01.2015. godine do 01.11.2015. godine, podnešeno je 153 zahtjeva za upis u matični registar rođenih, a riješen je 141 zahtjev.

Kontinuirano se realizuju mjere sa ciljem podizanja svijesti o potrebi prijave rođenja i povećanja broja djece koja su naknadno upisana u matične registre rođenih (u slučajevima kada to nije učinjeno odmah po rođenju i kako bi takvih slučajeva bilo manje).

U 2014. godini, uz podršku UNHCR-a je doštampano 7.000 primjeraka brošure „Prijava novorođenčeta u 4 koraka“ na crnogorskom jeziku, 2.000 na albanskom i 1.000 na romskom jeziku i distribuirano u 2015. godini, porodilištima u Crnoj Gori. Brošura je izrađena u formi vodiča za roditelje, shodno nastojanjima da se građanima predstavi procedura i učine relevantne informacije lako dostupnim.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku je usvojen na sjednici Skupštine crne Gore održanoj 18.03.2015.godine, a primenjuje se od 02.05.2015.godine.

Ovim zakonom propisan je postupak utvrđivanja vremena i mjesta rođenja, u cilju regulisanja statusa lica koja nijesu upisana u matični registar i lica rođenih van zdravstvenih ustanova. Predviđeno je da se taj postupak pokreće predlogom lica koje nije upisano u matični registar rođenih, ili predlogom svakog lica koje ima neposredni pravni interes, odnosno organa starateljstva. U cilju lakšeg ostvarivanja prava predviđeno je da je mjesno nadležan svaki stvarno nadležni sud. Takođe, odredbama je predviđeno da prvostepeni sud dostavlja pravosnažno rješenje o vremenu i mjestu rođenja organu nadležnom za vođenje matičnih registara u roku od osam dana od dana pravosnažnosti, radi upisa činjenice rođenja u matični registar rođenih i propisano je da je predlagač oslobođen plaćanja taksi i drugih troškova postupka. Zakon je pripremljen u saradnji sa UNHCR-om i UNICEF-om.

Ministarstvo pravde je u saradnji sa UNHCR-om, organizovalo regionalne okrugle stolove o primjeni Zakona o vanparničnom postupku, nakon usvojenih izmjena i dopuna, za predstavnike sudstva, advokature i NVO sektora, koji su održani 23. oktobra tekuće godine u Bijelom Polju, kao i 06. novembra tekuće godine u Podgorici. Regionalnom okruglom stolu o primjeni zakona, koji je bio organizovan u Bijelo Polju, prisustvovala je i predstavnica Ministarstva unutrašnjih poslova. Treći regionalni okrugli sto je organizovan u Baru, 27. novembra 2015. godine.

Nastavak rješavanja zahtjeva raseljenih lica za prijem u crnogorsko državljanstvo, a za koje je nadležan Direkcija za državljanstvo, ističemo da je od početka primjene novog Zakona o crnogorskom državljanstvu od 01.01.2008. godine do zaključno sa 01.11.2015.godine, ukupno je 1058 Raseljenih lica sa prostora bivše SFRJ je dobilo državljanstvo Crne Gore i u radu se nalazi još 10 zahtjeva.

Statistika RL/IRL

Prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova, u periodu od 7. 11.2009. godine (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 31.12.2016. godine,

raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno **14.187** zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je **13.499** zahtjeva, dok je po **688** zahtjeva postupak u toku. Razvrstano po kategorijama ova statistika izgleda na sljedeći način:

Raseljena lica

U izvještajnom periodu raseljena lica su podnijela ukupno **4.690** zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, riješeno je **4.607** zahtjeva, dok je po **83** zahtjeva postupak u toku.

Interno raseljena lica

U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno **8.054** zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je **7.468** zahtjeva, dok je po 586 zahtjeva postupak u toku.

Privremeni boravak do tri godine - raseljena lica

U izvještajnom periodu raseljena lica su podnijela ukupno **299** zahtjev za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je **296** zahtjeva, dok je po **3** zahtjeva postupak u toku.

Privremeni boravak do tri godine - interno raseljena lica

U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno **1.144** zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je **1.128** zahtjeva, dok je po **16** zahtjeva postupak u toku

Operativni tim koji su formirali Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore, Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore i Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR) Predstavništvo u Crnoj Gori, 06.03.2014. godine, radi praćenja i pomaganja RL i IRL u procesu podnošenja zahtjeva za rješavanje statusa, nastavio je sa radom u 2015. godini.

Kroz blisku saradnju, MRSSa, MUPa i UNHCRa, u novouspostavljenoj Komisiji za davanje predloga za otklanjanje razlika u podacima, 46 interno raseljenih lica je pomognuto da prevaziđe probleme zbog različitih ličnih podataka u identifikacionim dokumentima i da kompletiraju zahtjeve za status stranca.

Mobilni biometrijski timovi MUP-a Kosovo i MUP-a Crne Gore, uz svestranu podršku UNHCR i NVO "Pravni centar", intenzivno su radili na podršci i pomoći raseljenim i interno raseljenim licima u Crnoj Gori tokom 2015. Timovi su vršili intervjuje i verifikacije i zaprimali zahtjeve za izdavanje osnovnih dokumenata sa Kosova, donosili i uručivali im urađena dokumenta, a službenici MUP-a Crne Gore, istovremeno su zaprimali zahtjeve za regulisanje pravnog statusa ove kategorije lica u Crnoj Gori. Kosovski tim je početkom decembra boravio u jedanaestoj posjeti Crnoj Gori. Ova posjeta je trajala tri dana a dogovoreno je da se ova praksa nastavi i u 2017. godini u toku koje su planirane 4 posjete. Kao i u prethodnim slučajevima posjete će biti logistički i finansijski podržane od strane UNHCRa i Misije OEBSa u Crnoj Gori.

Tokom jedanaest posjeta 1000 lica je pribavilo lična dokumenta dok je 350 lica u proceduri od kojih je 257 prepoznato kao lica koja imaju potrebu za dodatnoj pomoći pri regulisanju dokumenata.

Napominjemo da su sve ove procedure za interno raseljena lica besplatne, budući da su nadležni organi Republike Kosovo sva dokumenta, izuzev pasoša, izdali bez naplate takse i drugih troškova, a troškovi izdavanja pasoša za sva lica su pokriveni od strane UNHCR-a.

Treba naglasiti da je izmjenama i dopunama Zakona o strancima tri puta produžavan rok za podnošenje zahtjeva za regulisanje statusa ovih lica, koji je istekao 31. decembra 2014. godine. Organizovano je više informativnih kampanja i u dužem periodu objavljivano je više javnih poziva u štampanim i elektronskim medijima.

Preciznu evidenciju o broju raseljenih i interno raseljenih lica koja i dalje žive u Crnoj Gori nije moguće obezbijediti, a imajući u vidu podatke sa ranijih preregistracija koji pokazuju da ih je bilo oko 16.000, može se konstatovati da oko 840 ovih lica više ne živi u Crnoj Gori, ili nijesu htjeli da iskoriste pravo da regulišu stalni ili privremeni boravak u skladu sa zakonom.

2) Obezbjedivanje smještaja

Obezbjedivanje smještaja je jedan od ključnih elemenata za lokalnu integraciju I/RL, a planirano je da bude realizovan kroz regionalnu inicijativu, međunarodne donacije, povoljne kredite i sopstvene izvore. Doprinos Crne Gore ogledaće se prvenstveno u dodjeli zemljišta i obezbjedivanju primarne infrastrukture. Zakon o socijalnom stanovanju je stupio na snagu 31. jula 2013. godine. Zakonom je prioritet u ovoj oblasti dat RE populaciji, licima sa I/RL statusom, strancima sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom kojem je prethodio I/RL status itd. Ministarstvo rada i socijalnog staranja je kroz IPA projekt „Identifikovanje trajnih rješenja za interno raseljena lica i stanovnike kampa na Koniku“ kroz prvu fazu izgradilo je 48 stambenih jedinica. Izgradnja objekata je završena srđinom novembra 2015. godine, nakon čega je Ministarstvo rada otpočelo procedure za tehnički prijem i postupak dobijanja upotrebne dozvole kod nadležnog organa lokalne samouprave. Takođe komisija za odabir i selekciju korisnika utvrdila je rang listu budućih korisnika. Ministarka rada i socijalnog staranja je sa predstavnicima DEU u Crnoj Gori u decembru 2015. godine, uručila ključeve stanarima. U cilju stvaranja što boljih uslova za stanovnike kampa na Koniku, Evropska komisija je opredijelila sredstva u iznosu od 52.000,00 € za izgradnju višenamjenskog centra (projektne kancelarije, prostor za rad sa djecom i omladinom).

Regionalni stambeni program

Kroz Regionalni stambeni program za Crnu Goru, predviđeno je obezbjedjenje sredstava za rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica (1.177 domaćinstava) koja spadaju u najranjivije kategorije (lica smještena u neformalnim kolektivnim centrima i ugrožena lica u privatnom smještaju, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik).

- Ukupna vrijednost projekta: 27.696 miliona eura;
- Kontribucija države: 15%, tj. 4.154 miliona eura;
- Donatorska sredstva: 23. 542 miliona eura.

Ovim projektom predviđeno je da se realizuju sljedeći pod-projekti u Crnoj Gori:

1. **MNE1** Izgradnja 62 stambene jedinice u Nikšiću
2. **MNE2** Izgradnja 120 stambenih jedinica u Podgorici- Kamp Konik
3. **MNE3** Izgradnja Doma za stara lica u Pljevljima
4. **MNE4** Izgradnja 94 stambene jedinice u Beranama
5. **MNE5** Rekonstrukcija postojećih vojnih objekata u Vojnom kompleksu Trebjesa za potrebe Doma za stara lica u Nikšiću.
6. **MNE6** Izgradnja 51 stambene jedinice na Koniku
7. **MNE7** Kupvina stanova u Herceg Novom
8. **MNE8** Izgradnja 50 gotovih kuća
9. **MNE9** Dodjela građevinskog materijala za 120 porodica

Status odobrenih Pod-projekata

Prvi „**Pilot Projekat- Nikšić**“ **MNE 1** podrazumijeva izgradnju 62 stambene jedinice, čija ukupna vrijednost iznosi 2.780.000.00 €, sredstva granta 1.980.000.00 €, kontribucija države odnosno lokalne jedinice 600.000.00€. Projekat završen u planiranom roku bez dodatnih radova I bilo kakvog kašnjenja.

U julu 2013. godine, su kandidovana još dva **Pod projekta, “izgradnja 120 stambenih jedinica na Kampu Konik”,MNE 2** čija vrijednost iznosi 6 906 750 00 €, od kojih su sredstva granta 6,226,622 00 €. U toku izgradnja 12 objekata sap o 10 stambenih jedinica. Potrebno izvršiti selekciju budućih korisnika. Projekat se realizuje u potpunosti sa planiranom dinamikom.

Pod projekat MNE 3 “izgradnja Doma za stara lica u Pljevljima” čija vrijednost iznosi 2 331 716, 00 €, od kojih su sredstva granta 1,918,572 €. U toku su zanatski radova na objektu. Potrebno sprovesti administrativne procedure (Odluka o osnivanju javne ustanove, VD direktora, upravne odbor, ...) Projekat se realizuje u potpunosti sa planiranom dinamikom.

Pod projekat MNE 4: “Izgradnja 94 stambene jedinice u opštini Berane” cija ukupna vrijednost projekta: 3.990.649 €, od čega su donatorska sredstva: 3.575.779 €. Radovi počeli u decembru 2016.godine. Projekat se realizuje u potpunosti sa planiranom dinamikom.

Na **Pod projektu“izgradnja 120 stambenih jedinica na Kampu Konik”,MNE 2** se iz razloga dobre prakse projektovanja došlo do uštede 1.950.977,11 €- pa je Skupština donatora odobrila proširenje projekta stambene gradnje na Koniku **MNE5 “Izgradnja 51 stambene jedinice na Koniku”**- Nastavak IPA Projekta.

U toku je sprovođenje postupka javnih nabaki za najpovoljnijeg poudača za izvođenje radova I nadzora nad izvedenim radovima. Očekujemo da u martu radovi počnu na objektima.

MNE 6 “Rekonstrukcija postojećih Vojnih objekata – Vojni kompleks Trebjesa za potrebe izgradnje doma za stara i odrasla invalidna lica u opštini Nikšić”čija ukupna vrijednost iznosi 5.178.743,7 €, od čega su donatorska sredstva: 2.317.274,7 €

Projekat pozitivno ocijenjen od strane CEBA i Tehničkog komiteta čekamo odluku Skupštine donator. Ministarstvo rada i socijalnog staranja obezbijedilo glavni građevinski projekat sa revizijom.

Potrebno naglasiti značaj projekta pred donatorima

Na poslednjoj Skupštini donatora koja je održana 1. Decembra 2016. godine u Parizu su odobrena još dva projekta za Crnu Goru, i to:

MNE 7 “Kupovina stanova u Herceg Novom za 36 socijalno ugroženih porodica”;

MNE 8 “Izgradnja 50 kućica širom Crne Gore za lica koja posjeduju zemljište I dozvole za gradnju”

Slijedi potpisivanje Ugovora o Grantu sa CEB-om nakon čega će se pristupiti implementaciji.

-Objavljivanje Javnih poziva za utvrđivanje liste budućih korisnika kako bi se utvrdila struktura budućih stanova odnosno kuća

-objavljivanje tendera za kupovinu stanova I tendera za izvođača radova za izgradnju kuća

3) Jednak pristup obrazovanju, zdravstvenoj, socijalnoj zaštiti i tržištu radu

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je potpisalo ugovor o realizaciji projekta “Program pomoći za integraciju i povratak RE i drugih I/RL koja žive u naselju Konik”, za program IPA 2012-2013 sa HELP-om i Delegacijom Evropske Unije u Crnoj Gori.

Projekat se realizovao sa međunarodnim i državnim partnerima, u cilju pružanja najbolje podrške za RE i druga I/RL koja žive u naselju Konik. Partneri na ovom projektu su Danski zavod za izbjeglice, Fond za obrazovanje Roma iz Mađarske kao i lokalne NVO- Green home, Juventas i Pravni centar.

Ovim projektom pružena je pomoć interno-raseljenim licima koja žive na kampu Konik, kako bi im se obezbijedila mogućnost za dobrovoljni povratak na Kosovo, kao i regulisanje pravnog statusa u Crnoj Gori, pristup obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti i zapošljavanju, u cilju omogućenja pune integracije.

Ukupna vrijednost ovog projekta za prvu fazu iznosila je **1.475.142,00 €**. Evropska komisija finansirala je iznos od **800.000,00 €**, Vlada CG **500.000,00 €**, Fond za obrazovanje Roma u Budimpešti **101.350,00 €**, UNHCR – **63.792,00 €**, Danski savjet za izbjeglice **10.000,00 €**.

Prva faza projekta je trajala 18 mjeseci i obuhvatila je ciljnu grupu od 2.500 interno raseljenih lica koja žive na Kampu Konik .

U toku izvještajnog perioda, Pravni centar je pružio 805 usluga za 283 korisnika. Iako nema statističkog presjeka o tome koliko osoba iz kampa je riješilo status (Vlada nema presjek po etničkoj pripadnosti stranaca; adrese lica koja su aplicirala/riješila status nijesu uniformne (postoji na desetine adresa koje se koriste za oblast Konika u Vladinim bazama podataka) UNHCR procjenjuje da je situacija na Koniku sljedeća:

- 1,107 lica je ostvarilo status stranca (sa privremenim ili stalnim boravkom)
- 350 lica čeka da se njihovi zahtjevi procesuiraju; i

- 687 lica nije apliciralo za status stranca. Od ovog broja 370 su djeca i UNHCR će uskoro početi sa individualnim intervjuima.

Ovi podaci ne obuhvataju samo dva kampa na Koniku, već uključuju i Šanti taun, Kakaricku Goru i privatni smještaj na Koniku. Takođe, ne može biti isključeno da su neka od ovih lica napustila Crnu Goru u međuvremenu (odlazeći na Kosovo, Njemačku ili drugdje)

U toku ovog izvještajnog perioda REF je koordinirao i implementirao četiri vrste aktivnosti koje se odnose na kvalitetno obrazovanje i desegregaciju, prevenciju napuštanja školovanja, obrazovanje u ranom djetinjstvu i program osnaživanja žena. Djeca iz kampa Konik dobila su pristup integrisanom osnovnom obrazovanju i kvalitetnom predškolskom programu; odgovorno roditeljstvo predstavljeno je kao važna društvena vrijednost i preduzeti su važni koraci kako bi se premostila socijalna distanca između djece, mladih i roditelja iz kampa Konik i njihovih vršnjaka koji pohađaju partnerske škole i vrtiće.

U okviru komponente zapošljavanja, bilo je poteškoća u početku pilot šeme plaćenih stažiranja zbog preferiranja RE da ostvaruju redovan prihod na osnovu socijalnih davanja. Međutim, do kraja prve godine implementacije, 12 od planiranih 15 radnih mjesta su popunjena (u vrijeme pisanja ovog izvještaja svih 15 radnih mjesta je popunjeno). Zahtjevi za IGA grantovima su ostali na visokom nivou; većina aplikacija je bila za aktivnosti koje su dominantne među RE populacijom. Do kraja izvještajnog perioda, 79 od 90 planiranih grantova je odobreno i 68 RE lica je dobilo tražene inpute. Pripremne aktivnosti za komponentu stručnog obrazovanja su završene do kraja izvještajnog perioda. Proces standardizacije pozicije Medijatora u zdravstvu / Pomoćnika u socijalnoj inkluziji u zdravstvu se bliži kraju. Kako se pokazalo da su RE Medijatori u zdravstvu vrijedan instrument u olakšavanju pristupa RE zvaničnom zdravstvenom sistemu, ovaj projekat je doprinio da RE Medijatori u zdravstvu postanu formalan dio crnogorskog sistema zdravstvene zaštite.

Broj RE djece koja se uključuju u obrazovni sistem u Crnoj Gori povećava se iz godine u godinu u školskoj 2015/16. godini, upisano je 621 učenik iz kampova Konik I i II. Obezbijedjeni su uslovi za desegregirano obrazovanje RE djece, i to u šest podgoričkih osnovnih škola: OŠ “Božidar Vuković Podgoričanin”, OŠ “Marko Miljanov”, OŠ “21. maj”, OŠ “Savo Pejanović”, OŠ “Vladimir Nazor” i OŠ “Vuk Karadžić”. Aktivnosti su usmjerene na postepeno zatvaranje područnog odjeljenja JU OŠ “Božidar Vuković Podgoričanin” na Kampu Konik. Od ove školske godine nastava se ne izvodi u područnom odjeljenju a svi ostali učenici su integrisani u gore navedene škole. Od 1. septembra 2015. godine, svakog dana se iz kampova na Koniku prevozi 304 učenika/ca kombi vozilima do gradskih škola. Ministarstvo prosvjete obezbjeđuje finansijska sredstva za kontinuirani prevoz đaka a na mjesečnom nivou. Ministarstvo prosvjete za ovu aktivnost izdvaja oko 2.000, 00 € na mjesečnom nivou.

Takođe, u toku je implementacija projekata “Podrška punom procesu socijalne inkluzije”, čiji opšti cilj je da se kroz usluge socijalnog staranja i kroz sistem obrazovanja omogući uključivanje ranjivih, socijalno isključenih grupa. Crveni krst Crne Gore je u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i ove godine podržao upis djece u 1. razred osnovne škole, ali i učenike starijih razreda. Naime, ove godine je u 6 gradskih škola upisano 60 đaka prvaka, dok, po spiskovima Crvenog krsta Crne Gore, koji su ažurirani u saradnji sa osnovnim školama, nastavu od 1. do 8. razreda gradskih škola pohađa 351 učenik. Svim ovim učenicima Crveni krst Crne Gore je, na početku školske godine, podijelio školski pribor i higijenske setove, dok je đacima prvacima obezbijeden pribor uz đačku torbu. Osim toga, CKCG je podržao i učenike isturenog odjeljenja O.Š. „Božidar

Vuković Podgoričanin“, kojima je podijeljeno 117 pomenutih setova pribora i higijene. Učenicima starijih razreda (8. i 9. razred i srednje škole-13 učenika), takođe je pružena ova vrsta podrške, kao i učenicima Osnovne škole u Dinoši (9 učenika). Trenutno se u redovnom obrazovnom sistemu nalazi 490 učenika RE populacije iz kampova Konik.

Crveni krst Crne Gore je do septembra 2016. aktivno radio sa djecom predškolskog uzrasta, od 3 do 6 godina, kroz „otvorene dječije igraonice“, u oba Kampa na Koniku, a od septembra, u dogovoru sa organizacijom Ref, organizuje predškolske aktivnosti sa djecom mlađeg uzrasta od 3 do 5 godina. Kako bi se djeca predškolskog uzrasta, koja se moraju pripremiti za polazak u redovan obrazovni sistem, primpremila kao i ostala djeca u Crnoj Gori, dogovoreno je da Crveni krst radi sa mlađom grupom djece, dok je Ref preuzeo, u okviru rada gradskog vrtića na Koniku, stariju grupu djece. Do septembra, otvorene dječije igraonice je pohađalo 155 djece u oba kampa, dok je u školskoj 2015-2016. upisano 147 djece. Početkom školske 2015-2016. Crveni krst Crne Gore je podijelio školski pribor za 345 učenika od 1. do 8. razreda, koji pohađaju nastavu u 6 gradskih škola. Pored toga, tim Crvenog krsta je podijelio i pribor za 50 učenika isturenog odjeljenja O.Š. „B.V. Podgoričanin“, a 60 prvaka je dobilo u đačke torbe, pored pribora. Krajem oktobra, ista grupa učenika će dobiti i neohodne artikle za održavanje lične higijene. Imajući u vidu da je Ministarstvo prosvjete obezbijedilo prevoz za učenike 6 gradskih škola, Crveni krst je obezbijedio i RE asistenta koji je zadužen za svakodnevno praćenje učenika O.Š. „B.V. Podgoričanin“ do škole i nazad. Crveni krst Crne Gore 5 dana u sedmici obezbjeđuje obroke za 60 prvaka 6 gradskih škola, kao i za 130 djece otvorenih dječijih igraonica.

UZ informatički podržano pružanje zdravstvene zaštite u zdravstvenim ustanovama, na svima nivoima, obezbjeđena su sredstva u Budžetu države za period 01.01. 2016. do 31.12.2016. godine, iznosila su 605.885,61€.

Broj raseljenih i interno raseljenih lica koja su izabrali doktora na dan 31.12.2016 godine je sljedeći:

- 4 003 izabranog doktora za odrasle
- 899 izabranog doktora za djecu I
- 1 624 izabranog ginekologa

Broj usluga pruženih ovim licima po organizacionim cjelinama u 18 domova zdravlja:

- 15 179 izabrani doctor za odrasle
- 3 284 izabrani doctor za djecu
- 1 932 izabrani ginekolog
- 280 centar za plućne bolesti I TBC
- Centar za RTG I ultrazvučnu dijagnostiku,
- 785 centar za mentalno zdravlje
- 72 centar za djecu sa posebnim potrebama
- 839. Centar za mikrobiološku dijagnostiku
- 1 885 jedinica za patronažu
- 957 jedinica za fizikalnu terapiju primarnog nivoa

Raseljena i interno raseljena lica, prava iz oblasti socijalne i dječije zaštite, ostvaruju shodno Zakonu o socijalnoj i dječijoj zaštiti. Po Članu 11 Zakona, prava iz socijalne i dječije zaštite su: (1) osnovna materijalna davanja, i (2) usluge socijalne i dječije zaštite. Zakon predviđa da prava

po ovom zakonu pripadaju crnogorskim državljanima, sa prebivalištem u Crnoj Gori, i kao i strancima sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom u Crnoj Gori.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je donošenjem Pravilnika o bližim uslovima za ostvarivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječije zaštite, prepoznalo i lica sa statusom I/RL, tražioce azila, lica sa statusom izbjeglice i lica sa odobrenom dodatnom zaštitom kao lica koja imaju pravo na osnovna materijalna davanja iz oblasti socijalne i dječije zaštite u Crnoj Gori (materijalno obezbjeđenje, lična invalidnina, dodatak za njegu i pomoć, zdravstvena zaštita, troškovi sahrane, i jednokratna novčana pomoć). Shodno Uredbi o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, pravo na materijalno obezbjeđenje porodice u toku 2016. godine ostvarilo je 120 porodica, kao i 38 porodica sa ukupno 131 lice koja se finansiraju od strane UNHCR-a, preko Ministarstva rada i socijalnog staranja. U Domu za stara lica „Grabovac“ u Risnu trenutno boravi 4 lica i to 3 raseljenih lica i 1 interno raseljeno lice a u JU Zavodu „Komanski most“ 1 lice.

4. Jačanje modela bezbjednosti i unapređenje poštovanja zakonodavnih okvira

U toku 2016. godine, poseban akcenat je stavljen na evidenciju lica koja su se odlučila za odlazak u tzv „treće zemlje“ (Njemačka, Holandija, Francuska...). Sa područja Kampa Konik u izvještajnom periodu evidentirano je 25 porodica koje su se odlučile da napuste Crnu Goru i ilegalno se presele „treće zemlje“.

Preventivno djelovanje i podizanje svijesti kod interno raseljenih lica kroz stalno prisustvo službenika Uprave policije na području Kampa Konik u toku 2016. godine, imalo je za posledicu značajan smanjen broj prekršaja javnog reda i mira. Pored preventivnog, preduzimale su se i aktivnosti represivnog karaktera u smislu nastojanja pravovremenog reagovanja na prijavljene događaje koji zahtijevaju reakciju policije pri čemu se davao akcenat na povećanoj senzibilnosti prema ovoj kategoriji lica, sa čime će se nastaviti i u narednom periodu.

Pojačanim prisustvom službenika Područne jedinice Podgorica kada je u pitanju kamp Koniki ostvarivanjem kontakata sa stanovništvom ovih naselja, tim liderima, kao i svim drugim subjektima uključenim u rješavanje statusnih, egzistencijalnih, socijalnih i drugih pitanja ove populacije preventivno se djelovalo na sprečavanju vršenja prekršaja javnog reda i mira i vršenja krivičnih djela.

DOBROVOLJNI POVRATAK

Vlada Crne Gore, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Uprava za zbrinjavanje izbjeglica rade na dugoročnim rješenjima za interno raseljena lica kroz lokalnu integraciju (stambene projekte) i ostalim pristupima prava, kao i dobrovoljni povratak sa održivim rješenjima. Shodno Akcionom planu za implementaciju Strategije za trajna rješenja pitanja koja se tiču raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na područje Konika.

U toku 2016. godine na Kosovo se vratilo 25 porodica, odnosno 117 lica.

U toku 2016. godine u Opštinu Peć dobrovoljno su se vratile 14 porodica sa 76 lica.

U toku 2016. godine u Opštinu Đakovica dobrovoljno su se vratile 7 porodica sa 30 lica.

U toku 2016. godine u Opštinu Klina dobrovoljno su se vratile 4 porodice sa 11 lica.

Porodice su podržane u transportu lica i pokućstva do mjesta povratka i sa povratničkim paketima u vidu namještaja, hrane za narednih 6 mjeseci, ogrijeva kao i opreme za dohodovne aktivnosti.

Projekti se sprovode u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja – Upravom za zbrinjavanje izbjeglica, UNHCR –om i IOM Kosovo.

Krajem 2016. godine zatvoren je Kamp Konik II, nakon 16 godina.

Od 2012 do kraja 2016 godine na Kosovo se vratila 91 porodica, odnosno 475 lica.

U Bazi kojom raspolaže UNHCR ima oko 80 porodica zainteresovanih za povratak na Kosovo.

Takođe u okviru projekta RRRK IV (Povratak i reintegracija na Kosovo) koji sprovodi kancelarija IOM-a u Prištini na Kosovo se vratilo 13 porodica, sa ukupno 78 lica. I to: Klina – 3 porodice (16 lica); Peć - 6 porodica (34 lica) i Istok- 4 porodice (28 lica).

Povratničke porodice su podržane u transportu lica do mjesta povratka i sa povratničkim paketima u vidu nameštaja i hrane, higijene, kao i alata za samozapošljavanje. Projekat se sprovodi u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja - Upravom za zbrinjavanje izbjeglica, UNHCR-om, Crvenim krstom Crne Gore i Danskim savjetom za izbjeglice, koji su u toku proteklog mjeseca sproveli terensko istraživanje, kako bi indentifikovali sva zainteresovana lica za povratak na Kosovo.

U cilju uspostavljanja buduće saradnje i afirmacije dobrovoljnog povratka u Budvi je 21-22 septembra održan Forum na visokom nivou o trajnim rešenjima za raseljena lica sa Kosova.